

ประโยชน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณ เพียรเสมอ

ความหมายของประโยค

ประโยค คือ หน่วยทางภาษาที่ประกอบด้วยคำหรือคำหลายคำเรียงต่อกัน กรณีที่เป็นคำหลายคำเรียงต่อกัน คำเหล่านั้นต้องมีความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์กันอย่างไรอย่างหนึ่ง ประโยคเป็นหน่วยทางภาษาที่สามารถสื่อ **ความได้ว่าเกิดอะไรขึ้น** หรืออะไรมีสภาพเป็นอย่างไร โดยทั่วไปประโยคประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ **นามวลีกับกริยาวลี** ประโยคอาจมีเพียง กริยาวลี ก็ได้ แต่จะมีเพียงนามวลีไม่ได้

ส่วนประกอบของประโยค

~~นามวลี~~   กริยาวลี   →   ประโยค

ชนิดของประโยคแบ่งตามความหมาย

1. **ประโยคเริ่ม** หมายถึง ประโยคซึ่งเราใช้เริ่มต้นบทสนทนาได้ เพราะเมื่อพูดแล้วผู้ฟังจะเข้าใจความหมายได้ทันที ไม่ต้องอาศัยคำพูดที่มาก่อน

สบายดีเหรอ

เหนื่อยจัง

วันนี้อากาศร้อนมาก

ชนิดของประโยคแบ่งตามความหมาย

2. ประโยคไม่เริ่ม แบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

2.1 ประโยคไม่เริ่มแบบธรรมดา หมายถึง ประโยคซึ่งใช้เริ่มบทสนทนาไม่ได้ เพราะผู้ฟังจะไม่เข้าใจความหมาย เนื่องจากความหมายของประโยคนั้นขึ้นอยู่กับคำพูดหรือประโยคที่มาก่อน

ไม่ไป

แผ่นเดียวพอ

ฉันทให้แล้ว

ชนิดของประโยคแบ่งตามความหมาย

2.2 ประโยคไม่เริ่มแบบพิเศษ หมายถึง ประโยคซึ่งใช้เริ่มบทสนทนาได้ แต่ต้องใช้ในสถานการณ์พิเศษ เพราะความหมายส่วนหนึ่งของประโยคอยู่ในสถานการณ์ที่พูดประโยคนั้น ๆ

หนวกหูจัง

เค็มไป

หอมมาก

ตกลงจะซื้อไหม

ชนิดของประโยคแบ่งตามโครงสร้าง

1. ประโยคสามัญญ คือ ประโยคซึ่งมีส่วนประกอบเพียงส่วนเดียวหรือหลายส่วนเรียงกัน โดยประโยคสามัญญอาจจะเป็นประโยคเริ่มหรือประโยคไม่เริ่มก็ได้

แดดยังไม่ออกเลย (ประโยคเริ่ม)

คนงานกำลังขุดดิน (ประโยคเริ่ม)

หุงข้าวแล้วหรือ (ประโยคเริ่ม)

หุงแล้ว (ประโยคไม่เริ่ม)

ตัวเก่าเขาเพิ่งซัก (ประโยคไม่เริ่ม)

ชนิดของประโยคแบ่งตามโครงสร้าง

2. **ประโยคซับซ้อน** หมายถึง ประโยคที่ประกอบด้วย**อนุพากย์** 2 อนุพากย์ขึ้นไป ประโยคซับซ้อนอาจจะมีโครงสร้างอย่างเดียวกับประโยคสามัญ หรืออาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบเฉพาะอีก 3 แบบก็ได้ คือ อาจจะมีหน่วยกรรมรอง อยู่ข้างหน้าหน่วยกรรมตรง

- 1) หน่วยทวิกรรม หน่วยกรรมรอง หน่วยกรรมตรง
- 2) หน่วยประธาน หน่วยทวิกรรม หน่วยกรรมรอง หน่วยกรรมตรง
- 3) หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง หน่วยประธาน หน่วยทวิกรรม

ชนิดของประโยคแบ่งตามโครงสร้าง

3. **ประโยคผสม** ได้แก่ประโยคที่ประกอบด้วยอนุพากย์หลักตั้งแต่ 2 อนุพากย์ขึ้นไป และไม่สามารถจะวิเคราะห์ออกเป็นโครงสร้างแบบต่างๆ ได้ ประโยคผสมอาจจะเป็นประโยคเริ่มหรือประโยคไม่เริ่มก็ได้ ตัวอย่าง

เธอจะไปกับฉัน **หรือว่าจะอยู่ที่นี้** (ประโยคเริ่ม)
(อนุพากย์หลัก 2 อนุพากย์)

เขาชอบดูหนัง **แต่ฉันชอบดูละคร** (ประโยคไม่เริ่ม)
(อนุพากย์หลัก 2 อนุพากย์)

ชนิดของประโยคแบ่งตามโครงสร้าง

4. ประโยคเชื่อม ได้แก่ประโยคสามัญชนิดประโยคไม่เริ่ม ซึ่งขึ้นต้นด้วยคำเชื่อมอนุพากย์ ตัวอย่าง

ถ้าเขาไม่มาล่ะ

(ประโยคไม่เริ่ม)

เพราะฝนตกทีเดียว

(ประโยคไม่เริ่ม)

ซึ่งประโยคที่อาจจะใช้ก่อนประโยคเหล่านี้อาจเป็น

พรุ่งนี้แดงต้องมาแน่

มาก่อนประโยคที่ 1

วันนี้เราไม่ได้ออกจากบ้าน

มาก่อนประโยคที่ 2

อนุพากย์

อนุพากย์ ได้แก่ ประโยคสามัญที่ลดฐานะลงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของประโยคใหญ่ ซึ่งประโยคใหญ่ในที่นี้หมายถึงประโยคซับซ้อนและประโยคผสมที่ประกอบด้วยอนุพากย์ 2 อนุพากย์ขึ้นไป

ชนิดของอนุพากย์

1. อนุพากย์นาม อาจทำหน้าที่เดียวกับนามวลี
2. อนุพากย์คุณศัพท์ ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของหน่วยหลักในนามวลี
3. อนุพากย์วิเศษณ์ ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในกริยาวลี
4. อนุพากย์หลัก อาจทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งใน 4 อย่างนี้
  - 4.1 เป็นเพียงส่วนหนึ่งของส่วนประโยคซึ่งเป็นหน้าที่ของคำกริยา
  - 4.2 เป็นส่วนของประโยคซึ่งเป็นหน้าที่ของกริยา ชนิดหน่วยออกกรรม
  - 4.3 เป็นส่วนของประโยคมากกว่า 1 ชนิด
  - 4.4 เป็นทั้งส่วนประกอบชนิดหนึ่งของประโยคและส่วนหนึ่งของอีกส่วนของประโยค

ดีใจ ที่คุณมาในวันเกิดฉันได้

การที่เธอแสดงกริยาเช่นนี้ **ไม่ดีเลย**

เด็กที่กำลังเล่นตุ๊กตา **น่ารัก**มาก

ฉันชอบเด็กที่มาหาเธอเมื่อเช้า

การวิเคราะห์ประโยค

การวิเคราะห์ประโยค คือ การนำประโยคมาพิจารณาในด้านต่าง ๆ เช่น ชนิดของคำ การเรียงคำ หน้าที่ของคำในประโยค ส่วนประกอบของประโยค เป็นต้น ซึ่งการวิเคราะห์ประโยคในภาษาไทยนิยมใช้การวิเคราะห์ส่วนประชิด (immediate constituents analysis หรือ IC analysis) และการวิเคราะห์ประโยคตามทฤษฎีปริวรรต (transformational theory)

การวิเคราะห์ส่วนประชิด

การวิเคราะห์ส่วนประชิดเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของส่วนประกอบของประโยค โดยลากเส้นตัดระหว่างส่วนของประโยคที่อยู่ติดกัน ส่วนที่แยกออกเรียกว่า ส่วนประชิด (constituent) ซึ่งคล้ายกับการวิเคราะห์ประโยคตามแนวไวยากรณ์ดั้งเดิมที่วิเคราะห์ประโยคโดยแบ่งเป็นภาคประธานกับภาคแสดง

ตากลม

ตากลม

การวิเคราะห์ส่วนประชิด

เด็กขยันเรียนเก่ง

ผู้	หญิง	สาม	คน	นั้น	ใส่	เสื้อ	สวย	
		สามคน						
ผู้หญิง		สามคนนั้น					เสื้อสวย	
ผู้หญิงสามคนนั้น						ใส่เสื้อสวย		
ผู้หญิงสามคนนั้นใส่เสื้อสวย								

การวิเคราะห์ประโยคตามทฤษฎีปริวรรต

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าประโยคต่าง ๆ ที่คนพูดกันมาจากโครงรูปลึก (deep structure) และประโยคลึกนี้มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งก็คือการปริวรรต (transformation) จนกลายเป็นประโยคที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน เรียกว่า โครงรูปพื้นผิว (surface structure) ผู้นำของทฤษฎีนี้คือ นอม ชอมสกี (Chomsky)

โครงรูปลึก

การปริวรรต

โครงรูปพื้นผิว

การวิเคราะห์ประโยคตามทฤษฎีปริวรรต

1. ปริวรรตโดยการเปลี่ยนตำแหน่งของหน่วยต่างๆ ในประโยค เช่น

คนคนหนึ่ง	เป็น	คนหนึ่งคน
เหนื่อยไหมคุณ	เป็น	คุณเหนื่อยไหม
ร่มคันนี้สวยดี	เป็น	สวยดี ร่มคันนี้
เขาจะกลับบ้านวันพรุ่งนี้	เป็น	วันพรุ่งนี้เขาจะกลับบ้าน

การวิเคราะห์ประโยคตามทฤษฎีปริวรรต

2. ปริวรรตโดยการลดจำนวนคำหรือหน่วยบางหน่วยลง เช่น

วันนี้เป็นวันอาทิตย์	เป็น	วันนี้วันอาทิตย์
เขาอยู่ที่บ้าน	เป็น	เขาอยู่บ้าน
ใครมาหาที่บ้าน	เป็น	ใครมาบ้าน
เสื้อของฉันหายไปเมื่อคืนนี้	เป็น	เสื้อหายเมื่อคืนนี้
เธอจะไปหรือไม่ไป	เป็น	เธอจะไปไหม

ภาพย่อโคลง

การวิเคราะห์ประโยชน์ตามทฤษฎีปริวรรต

3. ปริวรรตโดยการเพิ่มหน่วยบางหน่วยหรือบางค่าเข้าไปในประโยค เช่น

ครูลงโทษนักเรียน

เป็น

นักเรียนถูกครูลงโทษ

แม่ทำงานหนักมาก

เป็น

งานที่แม่ทำนั้นหนักมาก

การวิเคราะห์ประโยคตามทฤษฎีปริวรรต

4. ปริวรรตโดยการรวมประโยค 2 ประโยคให้เป็นประโยคเดียว เช่น

พี่ไปโรงเรียน น้องไปโรงเรียน

รวมเป็น พี่และน้องไปโรงเรียน

พ่อให้เงิน พ่อให้ฉันทัน

รวมเป็น พ่อให้เงินแก่ฉันทัน

นายแดงใช้มีด นายแดงแทงนายดำ

รวมเป็น นายแดงใช้มีดแทงนายดำ

การวิเคราะห์ประโยคตามทฤษฎีปริวรรต

5. ปริวรรตโดยการหาคำอื่นมาแทน ส่วนมากเป็นประโยคที่มีคำซ้ำๆ กัน เช่น
ฉันชอบไปหัวหินเพราะที่นั่นอากาศดีมาก	คำว่า ที่นั่น แทน หัวหิน
เขาเป็นครูที่นักเรียนรักมาก	คำว่า ที่ แทน ครู

การวิเคราะห์ประโยคตามทฤษฎีปริวรรต

นกจิกหนอน

นกอ้วนจิกหนอน

นกอ้วนจิกหนอนเร็วมาก

การวิเคราะห์ประโยชน์ตามทฤษฎีปริวรรต

นักศึกษาเรียนออนไลน์

นักศึกษาปี 1 เรียนออนไลน์

นักศึกษาปี 1 เรียนออนไลน์วิชาภาษาศาสตร์

การวิเคราะห์ประโยคตามทฤษฎีปริวรรต

ป   นว + กว

นว   น + (ชน)

กว   ก + (นว) + (ชก)

ป   - ประโยค

นว   - นามวลี

กว   - กริยาวลี

น   - คำนาม

ก   - กริยา

ชน   - ขยายนาม

ชก   - ขยายกริยา

การวิเคราะห์ประโยคตามทฤษฎีปริวรรต

